Argynnis aglaja L. uit de Krimpenerwaard

door

H. LANDSMAN

In 1943 ontving het Natuurhistorisch Museum te Rotterdam van den Heer C. van der Schans te Krimpen a/d IJsel exemplaren van de Groote Paarlemoervlinder, welke op twee verschillende plaatsen in de Krimpenerwaard waren gevangen.

Al zal het voorkomen van *A. aglaja* L. in een polderland niet gewoon zijn, belangrijker nog leek mij het feit, dat de ontvangen wijfjes niet weinig in kleur afweken van het reeds aanwezige materiaal uit andere deelen van ons land. Zonder uitzondering trad in meerdere of mindere mate melanisme op, echter alleen bij de ♀♀, de mannetjes waren normaal. Ik besloot daarom in de komende jaren een meer uitgebreid onderzoek op de vindplaatsen in te stellen.

Omtrent deze vindplaatsen wil ik het volgende mededeelen: Vindplaats I betreft de stukken „schraalland" vóór en achter de eendenkooi in de polder „de Wellepoort" te Perkouw (Berkenwoude), totaal groot ruim 4 H.A. Het achter de kooi gelegen stuk is voor de *aglaja*-populatie het belangrijkste.

Het schrale land is onbemest hooiland met het pijpestrootje — Molinia coerulea Moench. — als voornaamste grassoort. Hiertusschen komt de voedselplant der rupsen, Viola canina L., in groot aantal voor. Eenmaal 's jaars, eind Juli-begin Augustus, wordt het schraalland gemaaid. Ontwikkeling van houtachtige gewassen wordt mede hierdoor tegengegaan.

Het steeds meer in cultuur brengen van de bodem heeft het „schraalland" in de Krimpenerwaard teruggebracht tot enkele kleine perceelen. Het is daarom van groote beteekenis, dat de stichting „Het Zuid-Hollandsch Landschap" in 1936 dit unieke stukje grond heeft aangekocht, waardoor zijn ongerept voortbestaan als natuurmonument verzekerd is.

Vindplaats II betreft het schraalland „Nek en Bos" onder Lekkerkerk. In de bezettingsjaren is dit terrein echter in cultuur gebracht met het gevolg, dat de aanzienlijke *aglaja*-bevolking daar nu geheel verdwenen is.

Door mij is vindplaats I gedurende enkele dagen in 1945 en 1946 onderzocht. In totaal zijn een kleine 200 wijfjes gecontroleerd. Na gemerkt en genoteerd te zijn werden de voorwerpen weer vrijgelaten.

Hoofdkenmerk voor deze voorwerpen is een donkerder wortel-

veld en meestal een bleeker randveld dan bij typische exemplaren. Dit kenmerk zonder meer vertoonden 60 % der onderzochte ♀♀.

29 % vertoont een verder gaande verdonkering, zeer vaak gepaard gaande met een bleeker worden van de grondkleur. Deze exemplaren zijn sterk groen getint.

Bij 9 % is van het bruin der vvls. weinig meer over, terwijl ook de avls. zeer sterk verdonkerd zijn.

Sterk verdonkerde voorwerpen met een prachtig paarse tint zijn vrij zeldzaam, ca. 2 %.

Het merkwaardige bij deze *aglaja*-populatie is dus het ontbreken van de normale ♀-vorm. Niet onwaarschijnlijk lijkt het me, dat we hier te doen hebben met een ras, eigen aan dit uitzonderlijk biotoop. [1])

Verder onderzoek is echter nog vereischt, terwijl ook de geografische variabiliteit van *A. aglaja* L. in het buitenland nagegaan moet worden. T.z.t. hoop ik in de gelegenheid te zijn, verdere en meer definitieve gegevens over dit onderzoek te kunnen publiceeren.

Rotterdam, Augustus 1946.

---

[1]) Botanische landschapstudies in Nederland door Dr. Ir. W. Feekes, Dr. A. Scheygrond en Dr. D. M. de Vries. Uitgave der Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging No. 5, 1940.